

del centre del caseriu. Heus aquí traduïda en topònim la consciència popular que allí hi ha un estuari limitat per una barra (llenguatge de mariners). És un altiplà bastant alt, que des de l'extrem E., on té 90 alt., fins damunt el cap O. de la població, on ateny 145 alt. 0k5 a l'O. de la dita punta; en més de la meitat Est cau molt rost fins al trencall de les onades, deixant una llenca estretíssima d'alguns metres d'ample, arran de l'aigua. Allí s'han fet part de les cases. És natural, doncs, que popularment algú sentís que era «l'Estretit». —³ En l'art. *estertit* 'ert de fred' etc. del *DECat* III, 775, on escrivia l'única conjectura intel·ligent per a l'etim. del NL: «no és arriscat suposar que tingué el sentit propi de 'balb o tremolant de fred', car en aquests pobles de la Costa Brava, a l'hivern, bufen molt els levants i gregals fresquíssims». Era idea forçada, que ja havia d'excusar, com a «ponderació pagesívola», natural només com etim. falsa, font de contaminació. Hi havia un NL anàleg, que havia de venir realment d'*estret* × *STERTERE*: *L'Estartella*, collet en el Conflent, te. d'Estoer, entre la vall d'Estoer i la que baixa cap a Juncet i Llonat: tot collet és un pas *estret*, i per aquest xiulen els vents gelius del Canigó que li cau a sobre.

Estasons, V. *Estaon* *Estats*, *Estata(t)s*, V. *Estall*
-*Estau*, V. *Vilarestau* *Estaija*, V. *Estavar*

ESTAVAR

Poble de l'Alta Cerdanya, 2 k. a l'ENE. de Llúvia.
PRON. MOD.: *estábá*, a Llúvia i a Puigcerdà; 1959 en el poble mateix i els circumdants (enqs. xxiii, 40-42 i ss.).

MENCIONS ANT. 839: *Estavar*, Acte C. SdUrg. (ed. PPujol, n.º 173); *Estavar* en el Cpbr. i cò. S. xii; 1011: *Estavar*, cit. entre altres pobles de Cerdanya i *Càldegues* (veg. aquest article) (*MarcaH.*, 165, 985.41); 1094: villa de *Estavar* (*Li. Fe. Ma.* II, 205.27); 1209 (*BABL* III, 497); 2a. meitat S. xiii: *Stavar* (Delcor, *Juifs Puigc.*: *Sefarad*, 1966, 32 ss.); fi S. xiii: *Stavar* (*Li. Fe. Ma.*, 368.8f.); 1359: *Estavar* (*CoDoACA* XII, 89).

Ponsich (*Top.*, 142) hi afegeix altres mencions de la forma *Estavar*: a. 1094, 1163 i tres del S. xiii; i *Stavar* 1173, 1224, 1260, 1270 i altres dels Ss. xiv i xvii.

ETIM. Quasi ens limitarem a extractar la nota d'E.T.C., 158-9. Crida l'atenció la semblança entre els radicals d'*Anaija*/*Ans*, *Bar-guja*/*Bar*, i la d'*Esta(g)uja* amb *Estavar*. D'*Estaguja* parlarem més avall.

Ara bé, qualsevol que conegui la situació dels indrets, i en particular, la d'*Estaija*, dalt d'un serrat damunt *Estavar*, si està familiaritzat amb la top. i onomàstica euskèriques pensarà en parelles com *Iribarren*/*Irigoyen*, *Etxebarren(a)*/*Etxegoien*, *Uribarren*/*Urigoien* (*Urigoen*, *Urügien*, *Ur(i)goiti*), *Barrenkale*/*Goienkale*, i així *Mendigoiien*, *Iturgoien* etc. —*Soroluz-*

barren/*Soroluzegoien*, ja en el S. xiii, a Roncesvalles—. És ben sabut que *-goien* és el superlatiu de *-goi* i *-barren* ho és de *-bar(r)*; i que aquells mots indiquen altura o la part alta d'un lloc, i aquests la part baixa. Al costat de *-goi(en)* hi ha, amb un altre sufix, *-goiti* (amb article, *-goitia*, representat no menys abundantment a l'onomàstica (*Azkoitia* al costat de (*H*)*azparren*, *Zugazagoitia* etc.).

I aquí (p. 59) passava a parlar de les romanalles d'aquests fets en el basc riojano d'Ezcaray i Ojacastro, que ens han servit, i he exposat amb més detalls, a l'art. *Estamariu*.

Doncs, el basc antiquíssim de Cerdanya, potser ja extingit en el S. vi, degué usar semblantment la forma primitiva *-göia* per anomenar tots aquests llocs situats part damunt d'altres: i el cas d'*Estavar* ens ensenya que el mateix feia amb *-BARR* per designar els paratges inferiors.

Quant a l'origen d'*ESTO-* i la seva variant (en composició) *ESTA-* ja m'he explicat extensament a l'art. *Estana*. És 'clos, cleda'; en aquest cas possiblement la tanca o barrera que privava el pas des dels alts d'*Estavar* cap a Llúvia, la capital de la Cerdanya romana.

Aquell contrast a parells ja es documenta en la terra basca des del S. xiii: *Oyllovarren* en docs. de 1276 i 1292, en un de 1274 que apareix també oposat a *Oyllogoyen* en el mateix text; i en altres del S. xiii hi ha *Ortiz-barrena* i *Lope-varrena*, c. l'a. 1257, contrastant amb *Auria-goiena* S. xiii i *Sancii-goyena* a. 1249 (*Mitx.*, *Fo. Li. Va.* I, 42). En el bc-fr. hi ha noms de pobles, on sembla ser *-barr* sense *-en*: *Orabarre* i *Ostibarre* o *Oztabarre* (Azkue, *Dicc.* II, p. viB). I notem que la parella *Iri-goien*/*Iribarren* és la trad. ni més ni menys, de la nostra *Capdevila*/*Soldevila*.¹

ESTAGUJA és la forma que usa Pere Vidal (*Guide des Pyr.-Or.*, 109.25), parlant de la «Font del ferro d'*Estagouge*». Més viva ha estat la pron. més negligent sense la *-g*. Avui a Angostrina ho registro com *Collet i ribera d'estaúza* (xxiii, 108.17); i a Llúvia m'ho mostraven (1932) com una altiplanície al N. de la vila, estenen-se a l'E. i fins damunt *Estavar* i enllà. Brousse (*La Cerdagne fr.*), escriu *Estagouje* (p. 307), però ens informa de «la rivièra d'Egat ou *Estabuja* qui figure sous le nom d'*Estauga* dans une charte originale de la fin du xiiè. siècle» (p. 16). No l'hem vista, però En Brousse no parlava a la lleugera: ell mateix s'atenia a la forma *Estaguja* amb *-g*. Aquí, doncs, tenim l'eloqüent parella en *-göia* —ESTAGÖIA— fent joc i contrast amb *Estavar* ESTA-BAR(RE).

Crec que ve d'un antic gentilici d'*Estavar* el nom de dos paratges veïns, entremig dels quals es troba *Estavar*. 1) Riu *dæs trøbēns* o *dels Travencs*, una de les valls importants que formen l'alta conca del riu de La Vanera, te. Vallcebollera, baixant de la Serra de Gorra-blanc (1909, xxii, 5324.54): és uns 6 k. dret al S. d'*Estavar*. 2) Estany de *Trabencs* un dels del circ lacustre del Desert del Carlit, damunt d'Angostrina (Brousse, *Cerd. Fr.*, 390; C. A. Torras, *Pir. Cat.* ix); jo també vaig oír *trøbēns*, com a nom d'una gran parti-